

การสำรวจภาคการผลิต ในสาขาอาหาร ยา เคมีภัณฑ์ (อาหารเสริม) และผลิตภัณฑ์พลาสติก

ผลการสำรวจความคิดเห็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และขนาดย่อย (Micro) แบบเร่งด่วน (Quick Survey/Poll)

ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และขนาดย่อย (Micro) แบบเร่งด่วน (Quick Survey/Poll) โดยดำเนินการสำรวจข้อมูลใช้วิธีการแบบ Face-to-Face และ/หรือผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Online Survey) และ/หรือการสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์จากกลุ่มเป้าหมาย โดยมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 63.5) อยู่ในช่วง Gen X อายุระหว่าง 41-56 ปี (ร้อยละ 59.1) อายุโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 46.4 ปี การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 58.1) ประเภทธุรกิจการผลิตอาหารมากที่สุด (ร้อยละ 49.6) รองลงมา ได้แก่ ผลิตภัณฑ์พลาสติก (ร้อยละ 28.4) และอื่น ๆ (ร้อยละ 16.3) เช่น ผลิตภัณฑ์เคมีภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ทางการแพทย์/ผลิตภัณฑ์ปุ๋ยเคมี วัสดุปรุงแต่งอาหาร แปรรูปสินค้าทางการแพทย์ เครื่องสำอาง แกะสลักฉลุฉวย ประติมากรรมแก้วเป่าแก้ว ปูนพลาสติกเรซินยิปซัม เครื่องหอม/ธูปหอม สบู่และสารซักฟอก ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด หัวเชื้อชำระล้าง เป็นต้น โดยรูปแบบการดำเนินกิจการจะเป็นบริษัทจำกัด (ร้อยละ 45.6) รองลงมา คือบุคคลธรรมดา (ร้อยละ 23.8) และวิสาหกิจชุมชน (ร้อยละ 15.9)

ผลสรุปที่ได้จากการประชุมรับฟังความคิดเห็น (Focus Group)

จากการประชุมรับฟังความคิดเห็นกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิสาหกิจขนาดย่อย ตัวแทนหน่วยงานภาคเอกชนและภาครัฐ รวมถึงสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยสาขาการผลิต โดยเน้นสาขาอาหาร ยา เคมีภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์พลาสติก ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และภาคกลาง และในเขตภูมิภาค เช่น พื้นที่ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ที่มา คุณลักษณะ และข้อมูลเบื้องต้นของกิจการ

ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดย่อยที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มมีการประกอบธุรกิจสาขาการผลิตที่มีความหลากหลาย โดยสามารถแยกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) กลุ่มธุรกิจอาหารและยา (2) กลุ่มธุรกิจเคมีภัณฑ์ และ (3) กลุ่มธุรกิจพลาสติก

ในการจัดสนทนาผู้ประกอบการกลุ่มย่อยในเขตกรุงเทพฯ ปริมณฑล และภาคกลาง พบว่า กลุ่มผู้ประกอบการสาขาธุรกิจอาหารและยาส่วนใหญ่จะมีรูปแบบธุรกิจเป็นประเภทบุคคลธรรมดา โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดย่อย ในขณะที่กลุ่มผู้ประกอบการสาขาธุรกิจเคมีภัณฑ์ และพลาสติก ส่วนใหญ่

อยู่ในรูปแบบนิติบุคคล มีประสบการณ์ในการทำธุรกิจไม่ต่ำกว่า 5 ปี มีเพียงบางส่วนที่มีประสบการณ์ในการทำธุรกิจปัจจุบันต่ำกว่า 5 ปี แต่มีประสบการณ์ในการทำธุรกิจประเภทอื่นมาก่อน หรือเป็นการต่อยอดธุรกิจจากธุรกิจเดิม ในส่วนนี้ในการจัดสนทนากลุ่มพบว่า ปัญหาของกิจการที่มีความแตกต่างกันตามแต่สาขาย่อยของการผลิต

ประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการของหน่วยงานภาครัฐ

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ ด้วยสาเหตุที่ไม่ทราบข่าวสาร ไม่มีช่วงเวลาที่จะสะดวกที่จะเข้าร่วม และโครงการไม่ได้ตอบโจทย์ปัญหา ส่วนผู้ประกอบการที่เคยเข้าร่วมโครงการของภาครัฐมีศักยภาพในการพัฒนาการผลิตที่ประสิทธิภาพมากขึ้น จากการสอบถามพบว่าผู้ประกอบการที่เคยเข้าร่วมโครงการพัฒนาการออกแบบบรรจุภัณฑ์ สามารถพัฒนาการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับอาหารได้อย่างเหมาะสม สามารถลดปัญหาด้านการแตกหักของอาหาร และสามารถส่งสินค้าขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ได้อย่างไม่มีปัญหา นอกเหนือจากโครงการของหน่วยงานภาครัฐทางด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์แล้ว ผู้ประกอบการบางส่วนเคยเข้าร่วมโครงการของหน่วยงานของภาครัฐทางการตลาด เช่น การออกร้านหรือจับคู่ทางธุรกิจ ซึ่งผู้ประกอบการเห็นว่าการมีโครงการของหน่วยงานภาครัฐนั้น ช่วยเพิ่มโอกาสทางธุรกิจให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และต้องการให้มีโครงการอย่างต่อเนื่อง และมีการประชุมสัมพันธที่ทั่วถึง

ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ

ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดย่อมหรือวิสาหกิจที่อยู่ในรูปแบบบุคคลธรรมดา หรือวิสาหกิจชุมชนจะมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ ค่อนข้างน้อย กล่าวคือ ยังคงขาดความเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ สมาคมวิชาชีพ และเครือข่ายผู้ประกอบการอื่น ๆ รวมทั้งขาดการรับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ในขณะที่กลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่อยู่ในรูปแบบนิติบุคคลส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ ที่มากกว่า โดยมีการเข้าร่วมกับกลุ่มสมาคมและสมาพันธ์วิชาชีพ กลุ่มธุรกิจเครือข่ายทั้งในระดับพื้นที่ และเครือข่ายตามห่วงโซ่การผลิต ทั้งนี้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดย่อม หรือวิสาหกิจชุมชนนั้นโดยมากต้องการที่จะเข้าร่วมกับเครือข่ายเพื่อพัฒนาและต่อยอดธุรกิจแต่ยังคงมีอุปสรรคเรื่องการเข้าถึงข้อมูลและข้อจำกัดด้านการบริหารเวลา เนื่องจากเป็นกลุ่มธุรกิจขนาดเล็ก มีบุคลากรที่ไม่เพียงพอต่อการขยายหรือต่อยอดกิจการ

ปัญหาและอุปสรรคในการทำธุรกิจในปัจจุบัน

1) กลุ่มสาขาอาหารและยา

ในกลุ่มของผู้ประกอบการสาขาอาหารและยานั้น หากเป็นกลุ่มที่เป็นบุคคลธรรมดา หรือไม่มีประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจ โดยมากจะขาดองค์ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการดำเนินธุรกิจ รวมถึงขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐาน ออย. กฎระเบียบ ข้อบังคับ ขั้นตอนการขอมาตรฐาน ออย. โดยผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดย่อมบางรายเห็นว่ามาตรฐาน ออย. เป็นอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ จึงควรมีการส่งเสริมผู้ประกอบการให้เข้าถึงองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นเพื่อเป็นการลดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดย่อมสามารถดำเนินธุรกิจ และเติบโตได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังคงมี

ปัญหาเกี่ยวกับด้านเทคโนโลยีการผลิต หรือประสิทธิภาพในการผลิต ผลจากการจัดสนทนากลุ่มย่อยยังพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อยนั้น ยังไม่ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของธุรกิจว่าเกิดจากสาเหตุใด โดยส่วนใหญ่ ผู้ประกอบการจะมองเห็นปัญหาด้านการตลาด หรือยอดขายเป็นหลัก แต่หากมีการวินิจฉัยและวิเคราะห์ถึง สาเหตุปัญหาที่แท้จริงแล้ว ปัญหาในการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดย่อยของกลุ่มอาหารและยาจะเกี่ยวข้องกับการขาดองค์ความรู้ และทักษะในการดำเนินธุรกิจ รวมถึงขาดความสามารถในการประเมินศักยภาพทาง ธุรกิจของตนเอง จึงควรมีการพัฒนาโครงการพัฒนาศักยภาพพร้อมทั้งคู่มือ หรือ Checklist เพื่อเป็นแนวทาง สำหรับวิสาหกิจขนาดย่อยสาขาการผลิตอาหารในการดำเนินธุรกิจ

ในกลุ่มของผู้ประกอบการสาขาอาหารและยาที่มีทักษะในการประกอบธุรกิจ และมีประสบการณ์ ในการดำเนินธุรกิจแล้วนั้น ปัญหาที่พบมักจะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต ภายใต้ ข้อจำกัดทางการเงิน และข้อจำกัดด้านปริมาณการผลิตขั้นต่ำ โดยผู้ประกอบการในกลุ่มนี้ต้องการความ ช่วยเหลือทางด้านพัฒนาวิจัย (Research & Development) เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ รวมถึง การทดลองการผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบโดยมีจำนวนขั้นต่ำที่ไม่มากนัก นอกเหนือความต้องการความช่วยเหลือ ด้านบริการ Pilot Plant แล้ว ยังคงต้องการที่ปรึกษาที่พร้อมให้คำแนะนำในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระบวนการ ผลิตผลิตภัณฑ์ทั้งมิติของการสร้างมูลค่าเพิ่ม การสร้างองค์ความรู้ ที่มีมาตรฐานภายใต้งบประมาณที่ไม่สูงนัก โดย ส่วนใหญ่มีความยินดีที่จะร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ หรือสถาบันส่งเสริมเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี ผลิตภัณฑ์ใน รูปแบบใหม่ร่วมกัน และมีความต้องการที่จะให้ภาครัฐช่วยอุดหนุนค่าใช้จ่ายการพัฒนาในบางส่วน มีโครงการ ในรูปแบบของการร่วมจ่าย (Co-payment) เพื่อช่วยลดภาระของผู้ประกอบการ

2) กลุ่มสาขาเคมีภัณฑ์และพลาสติก

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีรูปแบบการดำเนินการเป็นนิติบุคคลและมีประสบการณ์ในการดำเนิน ธุรกิจเป็นเวลานานจึงมีทักษะด้านการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามในกลุ่มของผู้ประกอบการเคมีภัณฑ์ และพลาสติกนั้น จะมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจในรูปแบบที่ต่างกันไป เช่น ปัญหาด้านการขาด แคลนแรงงานที่มีคุณภาพ หรือแรงงานทักษะสูง กล่าวคือ แรงงานคุณภาพดี หรือทักษะสูงมักจะเลือกทำงานกับ บริษัทขนาดใหญ่มากกว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นอกจากนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สาขาเคมีภัณฑ์และพลาสติกนั้นยังประสบปัญหาด้านการขาดแคลนแรงงานในโรงงาน และปัญหาความยุ่งยาก เรื่องเอกสารสำหรับแรงงานต่างด้าว เนื่องด้วยธุรกิจการผลิตเคมีภัณฑ์และพลาสติกเป็นกลุ่มธุรกิจในลักษณะ โรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งจะมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ตามกฎหมายผังเมือง ที่จะต้องจัดตั้งบนพื้นที่สีม่วงเท่านั้น ดังนั้น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เดิมมีการจัดตั้งโรงงานในพื้นที่ดั้งเดิมจะไม่สามารถขยายขนาดของกิจการได้

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสาขาเคมีภัณฑ์มีความต้องการ เกี่ยวกับองค์ความรู้สำหรับการพัฒนาและวิจัยผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่สามารถผลิตได้บนพื้นฐานของเครื่องจักรที่มีอยู่ เพื่อสามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากเครื่องจักรที่มีอยู่เดิม รวมถึงต้องการพัฒนาเครือข่ายที่จะช่วยส่งเสริม ความร่วมมือทั้งทางด้านวัตถุดิบจนถึงด้านตลาด สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสาขา พลาสติกนั้น ต้องการให้มีการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ในรูปแบบของการร่วมลงทุน (Joint Venture)

โครงการพัฒนาศักยภาพเชิงลึกที่ผู้ประกอบการที่ต้องการ

1) กลุ่มสาขาการผลิตอาหารและยา

1.1) โครงการเตรียมความพร้อมการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจอาหารและยา

- ความสามารถในการบริหารจัดการทางการเงิน ทั้งการวางแผนด้านการเงิน การจัดทำบัญชี การจัดทำงบการเงิน ซึ่งจะเป็นการเตรียมพื้นฐานให้กับผู้ประกอบการในการเข้าสู่แหล่งเงินทุน
- ความรู้เรื่องภาษีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการผลิต เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการขยายธุรกิจ
- ความสามารถในการตั้งราคาสินค้าที่เหมาะสม สอดคล้องกับต้นทุนสินค้า สามารถแข่งขันได้ และพร้อมสำหรับการขยายตัวธุรกิจ
- ความสามารถในการศึกษาการพัฒนาโปรโมชั่น การออกแบบกลยุทธ์การขายที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ และสถานการณ์
- ความสามารถในการเลือกช่องทางการขาย และขยายช่องทางในการขายที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์
- ความสามารถในการพัฒนาช่องทางการชำระเงินผ่านระบบออนไลน์

1.2) โครงการอบรมความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับอาหารและยา

- การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการมีมาตรฐานผลิตภัณฑ์
- การสร้างแรงจูงใจให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าสู่ขั้นตอนการขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์
- การอบรมความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับขั้นตอนในการขอรับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหารและยา การเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง การกระบวนการผลิตให้ได้รับมาตรฐาน
- ช่องทางในการเข้าถึงองค์ความรู้ทางด้านมาตรฐานของผลิตภัณฑ์อาหารและยา เพื่ออัปเดตองค์ความรู้ด้านระเบียบ ข้อบังคับ ให้มีความทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ

1.3) โครงการอื่น ๆ อาทิ

- โครงการพัฒนาคู่มือผู้ประกอบการ หรือ Check List สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจอาหารและยา
- โครงการพัฒนา Platform รวบรวมข้อมูล ข่าวสารและมาตรการส่งเสริม
- โครงการส่งเสริมด้านการวิจัยและนวัตกรรมสำหรับผู้ประกอบการผลิตอาหารและยา
- โครงการส่งเสริมด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับอาหารและยา

2) กลุ่มสาขาเคมีภัณฑ์และพลาสติก

2.1) โครงการพัฒนาและสร้างความมั่นคงด้านแรงงานสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

- ทั้งมิติเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ สถาบันศึกษา และสถานประกอบการ ในการพัฒนาทักษะแรงงาน กำหนดค่าจ้างมาตรฐานฝีมือแรงงาน และการจัดอบรมทักษะแรงงานเพื่อยกระดับฝีมือ

2.2) โครงการจัดทำฐานข้อมูลแรงงานทักษะสูง

- การจัดทำฐานข้อมูลแรงงานทักษะสูง กำหนดเกณฑ์ทักษะแรงงาน มีหน่วยงานที่รับรองทักษะแรงงาน มีรูปแบบการอบรมเพื่อเข้าสู่กลุ่มกำลังแรงงานทักษะสูง

2.3) โครงการพัฒนาแผนงานและปรับปรุงระบบห่วงโซ่อุปทาน

- เพื่อยกระดับความสามารถและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเน้นการเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการธุรกิจต่าง ๆ ในห่วงโซ่อุปทาน เพื่อเห็นความสัมพันธ์และสามารถส่งเสริมให้เกิดการดำเนินงานได้ต่อเนื่องทั้งระบบ

รูปแบบการจัดโครงการพัฒนาศักยภาพเชิงลึกที่ผู้ประกอบการต้องการ

ผลจากการจัดสนทนาผู้ประกอบการกลุ่มย่อยพบว่าผู้ประกอบการสาขาการผลิตมีปัญหาและความต้องการที่มีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับสาขาการผลิตย่อย เช่น ธุรกิจอาหารและยา ธุรกิจเคมีภัณฑ์ และธุรกิจพลาสติก นอกจากนี้ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจต่างกัน จะมียุทธศาสตร์ความรู้ และความต้องการโครงการพัฒนาศักยภาพในประเด็นเชิงลึกก็ยังคงมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้รูปแบบการจัดโครงการพัฒนาศักยภาพเชิงลึกที่ผู้ประกอบการต้องการนั้น มีคุณลักษณะที่สำคัญที่เป็นลักษณะร่วมกันคือ โครงการควรมีความต่อเนื่องในการพัฒนาผู้ประกอบการ โดยอาจจะแบ่งตามระดับประสบการณ์ ความรู้ความสามารถของผู้ประกอบการ เช่น มีการพัฒนาจากระดับพื้นฐาน ระดับกลาง โดยมีการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง

ในส่วนขององค์ความรู้พื้นฐาน ทักษะเบื้องต้นของการเป็นผู้ประกอบการสำหรับผู้สนใจ หรือผู้ประกอบการที่เพิ่งเริ่มต้นกิจการนั้น สามารถเป็นในรูปแบบคู่มือ หรือ Check List สำหรับผู้ประกอบการเฉพาะสาขา และเน้นรูปแบบการอบรมความรู้พื้นฐานที่เป็นรูปแบบออนไลน์ในรูปแบบ Video Clip เพื่อให้ผู้ประกอบการและผู้สนใจสามารถศึกษาในช่วงเวลาที่สะดวก นอกจากนี้รูปแบบแพลตฟอร์มรวบรวมข้อมูลข่าวสาร และมาตรการส่งเสริม รวมถึงฐานข้อมูลแรงงานทักษะสูง ควรจะมีการพัฒนาอยู่ในรูปแบบของแพลตฟอร์มที่การอัปเดตข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ และมีช่องทางการติดต่อและการเข้าถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สำหรับโครงการอบรมที่เป็นลักษณะเชิงปฏิบัติการ หรือการวินิจฉัย ประเมินเพื่อพัฒนาศักยภาพนั้น ผู้ประกอบการเห็นว่ารูปแบบที่เหมาะสมควรจะเป็นการอบรมแบบ Onsite ในพื้นที่ที่ใกล้กับสถานประกอบการในพื้นที่ โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง และความต่อเนื่องของโครงการ

โดย ส่วนพัฒนาเครื่องมือและประมาณการเศรษฐกิจ
ฝ่ายวิเคราะห์สถานการณ์และเตือนภัยทางเศรษฐกิจ (ผวต.)
สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)